

14.

Jegyzőkönyv

Felvétel, Kolozsvárt, 1926. március 14-én az Orsz. Magyar Párt Int. bizottságának üléséről.

Jelen vannak: Ugron István elnök, dr. Jakabffy Elemér és Sándor József alelnökök, dr. Várady Aurél ügyvezető, dr. Deák Gyula főtitkár, valamint az elnöki tanácsnak, úgyszintén az int. bizottságnak az ezen jegyzőkönyvben ./- alatt csatolt mellékleten kitüntetett tagjai.⁵⁸

Elnököl Ugron István, a jegyzőkönyvet vezeti dr. Deák Gyula.

1. Elnök üdvözlőlvén a megjelenteket az ülést megnyitja. Bemutatja a rendőr prefecturának az Int. bizottsági ülés megtarthatására vonatkozó engedélyét. Bejelenti, hogy távolmaradásukat kimentették: gr. Bethlen György alelnök, Ferenczy

Géza, eln. tan. tag, továbbá Makkay Sándor, Domahidi Elemér, Pál Gábor dr., dr. Szele Béla, gr. Wass Béla és Vásárhelyi János int. biz. tagok.

Tudomásul vétetik.

2. Szomorú kötelességét teljesíti elnök, midőn Nagy Károly ref. püspök elhunytát⁵⁹ bejelenti az int. bizottságnak. Hálás szavakkal emlékezik meg az elhunyt püspök kiváló érdemeiről és azokról a nagy szolgálatokról, melyeket a magyarság szent ügyének évtizedeken keresztül tett. Indítványozza, hogy érdemei jegyzőkönyvileg örökíttessen meg.

Int. bizottság az elnök búcsúztató szavait az elhunyt iránti kegyeletének kifejezésére felállva hallgatta és elhatározza, hogy kiváló érdemei jegyzőkönyvileg örökíttetnek meg.

3. Ugyancsak szomorú kötelességét teljesíti elnök, midőn bejelenti, hogy br. Szentkereszty Béla a háromszéki tagozat elnöke, valamint Péchy Imre Szilágy megyei tagozat alelnöke elhaláloztak. Indítványozta, hogy az elhunytak kiváló érdemei jegyzőkönyvileg örökíttessenek meg.

Int. biz. az elhunyt br. Szentkereszty Béla és Péchy Imre kiváló érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti.

4. Elnök bejelenti dr. Grandpierre Emilnek az országból végleges eltávozását.

Elnök jelentését int. biz. sajnálattal tudomásul veszi és dr. Grandpierre Emil v. ü. v. alelnök elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvileg örökíti meg.

5. Elnök bejelenti, hogy Balogh Géza int. biz. tagságáról lemondott.

Tudomásul vétetik.

6. Kispál László több int. nevében [sic!] napirend előtti indítványt tesz, arra irányul, hogy a magyar sajtó részére a mai int. biz. ülés nyilvánossá tetessék. Részletesen megindokolja indítványát.

Elnök előadja, hogy a f. hó 13-án tartott eln. tanács ülés ezen kérdésben már állást foglalt oly értelemben, hogy az ügyv. szabályaink alól ezen esetben sem óhajt kivételt tenni és az int. bizottságnak az ülés nyilvánossá tételét nem javasolja.

Sándor József beszédében azon véleményének ad kifejezést, hogy a mai ülésnek nyilvánossá tétele szükséges és kivételesen kéri, hogy a sajtó képviselői azon részt vehessenek. Hosszasan indokolja vélemény nyilvánítását.

Br. Bornemisza János nem tartja megengedhetőnek, hogy az ügyv. szabályok ellenére a mai gyűlésen a sajtó képviselői jelen legyenek. Gyakorlati szempontból foglalkozik ezzel a kérelemmel, indítványozza, hogy az int. biz. egy háromtagú albizottságot küldjön ki, mely a gyűlés után a sajtó részére a kommunikét állítsa össze.

Kovács Elek a nyilvánossági jog kimondása mellett van azzal a megszorítással, hogy a sajtó képviselőivel előzetesen megállapodás létesítendő a sajtóközlemények tartalmára vonatkozóan.

Dr. Ferencz József úgy jogi mint politikai szempontból lehetetlennek tartja a nyilvánosság kimondását.

Zima Tibor sem, elvileg sem gyakorlatilag nem tartja helyénvalónak a nyilvánossági jog kimondását.

Kovács Kálmán elvileg a nyilvánosság ellen van, álláspontját megindokolja az utóbbi időben gyakrabban előfordult és sajtó útján elkövetett indiskrecióval. Jelen esetben azonban a sajtó képviselőit azon feltétel alatt meghívhatóknak tartja, ha a kiküldendő háromtagú bizottságnak garanciákat adnak arra nézve, hogy csak az általuk közösen megállapítandó közlemény fognak megjelenni a hírlapokban.

Kispál László zárszó jogon fenntartja indítványát br. Bornemisza indítványával kiegészítve

Elnök felteszi szavazásra a kérdését, melynek eredményében

Int. bizottság 40 szavazattal, 6 ellenében kimondja, hogy az int. bizottsági ülés a szerv. szab. értelmében zárt ülés és azon a sajtó képviselői nem vehetnek részt.

7. Deutschek Géza napirend előtti indítványt terjeszt elő, hogy az int. biz. üléseire a meghívók az ülés napja előtt legalább egy héttel a tárgysorozat általános ismertetésével küldessenek ki.

Int. bizottság az indítványt elfogadja.

8. Főtitkár felolvassa a múlt. int. biz. ülés jegyzőkönyvét.

Hitelesítettik azzal, hogy a jegyzőkönyv 14. pontjában dr. Bierkes Salamon érdemei jegyzőkönyvileg örökítettnek meg.

9. Elnök bejelenti, hogy a megüresedett elnöki tagsági helyre az eln. tanács egyhangúlag dr. Paál Árpádot ajánlja, az int. bizottságnak megválasztásra.

Int. Bizottság dr. Paál Árpádot egyhangúlag eln. tanácstaggá megválasztja.

10. Főtitkár ismerteti a párt anyagi ügyeit.

Tudomásul vetetik azzal, hogy a szükséges intézkedések megtételével az elnökség bízatik meg.

11. Főtitkár ismerteti a tárgysorozat elnöki bejelentések című fejezetének a, b, c, d, e, f, pontjait.

Int. Bizottság a bejelentéseket tudomásul veszi Szatmári Ákos lemondott pénztárnoknak hálás köszönetének kifejezése mellett érdemeit jegyzőkönyvben, örökíti meg. Úgyszintén köszönetet szavaz Szele Mártonnak, ki a pénztárosi teendőik ellátására szíves volt vállalkozni.

12. Elnök ismerteti Hubay Károly központi ellenőrnek a közig. választások alkalmával a pártfegyelmet mélyen sértő magatartása miatt folyamatba tett fegyelmi ügyet.

Kovács Kálmán Gombos Benő indítványozza, hogy egy három tagú bizottság vizsgálja meg az ügyet és véleményes jelentéssel terjesztessék a legközelebbi int. bizottság elé.

Kovács Kálmán már most kizárási indítvány tesz Hubay Károly ellenindítványát részletesen megindokolja dr. Ferencz József indítványozza, hogy az elnökség fegyelmi szabályzatot dolgozzon ki a tisztviselőkre és párttagokra vonatkozóan.

Int. bizottság Gombos Benő indítványát elfogadja és a három tagú fegyelmi bizottságnak a kiküldését elhatározza. A bizottság tagjaiul dr. Ferencz József elnöklete alatt dr. Almásy Samu és dr. Bernád Ágoston kéretnek fel azzal, hogy a fegyelmi vizsgálatnak eredményéről az eln. tanácsnak mielőbb jelentést tenni szíveskedjenek.

13. Kós Károly Sándor József alelnök politikai magatartását teszi kritika tárgyává, ki szerinte a közig. választások alkalmával Hubay Károly magatartásához hasonlóan viselkedett és párthatározat ellenére a nyilvánosság előtt a Nemzeti Párt mellett foglalt állást és annak érdekében heves agitációt fejtett ki. Kéri, hogy az Int. bizottság Sándor József magtartását is tegye vizsgálat tárgyává, és amennyiben úgy látná, hogy valamely intézkedésre lenne szükség, ügye szintén a fegyelmi vizsgálat tárgyává tétessék.

Dr. Deutschek Géza: mindenben csatlakozik Kós Károly javaslatához, hangsúlyozza, hogy Sándor József magatartása a pártfegyelmet mélyen megsértette, a Nemzeti Párt érdekében heves agitációt fejtett ki és indítványozza, hogy a Sándor József ügye a Hubay Károly fegyelmi ügyével együttesen tétessék vizsgálat tárgyává és döntessék el.

Sándor József: Hosszasan igazolja eljárását és kijelenti, hogy a Nemzeti Párt érdekében soha nem agitált, ellenben nem titkolta azon meggyőződését, hogy a Nemzeti Párt az egyedüli román politikai párt, amellyel a Magyar Párt politikailag collaborálhat.

Elnök is kifejezést ad azon meggyőződésének, hogy a Sándor József ügye nem azonosítható a Hubay Károlyéval, mert bárha Sándor József a párt határozattal ellentétes politikai álláspontra helyezkedett, tudomása szerint Sándor József a nemzeti párt mellett nyilvánosan nem agitált.

Gyárfás Elemér is ilyen értelemben szólal fel.

Deutschek Géza elnök felvilágosító szavai után indítványát visszavonja.

Intézőbizottság az ügy felett napirendre tér.

14. Ügyvezető előterjesztést tesz az int. bizottság határozatképességének megállapítására vonatkozóan.

Int. bizottság kimondja, tekintettel arra, hogy az ügyv. szabályok erről nem intézkednek, ügyrendjét oly értelemben állapítja meg, hogy 25 tag jelenléte esetén az int. bizottság határozatképes.

15. Elnök részletesen ismerteti a liberális kormánnyal a közig. választásokra vonatkozólag lefolytatott tárgyalások történetét.

Jakabffy Elemér felolvassa az eln. tanácsnak erre vonatkozólag írásban foglalt és ezen jegyzőkönyvhöz .//. alatt csatolt írásbeli jelentését.⁶⁰

Br. Bornemisza János az ezen jegyzőkönyvhöz .//.; a. csatolt határozati javaslatot nyújtja be.⁶¹

Int. bizottság a jelentést tudomásul veszi, az elnökség és az elnöki tanács intézkedéseit egyhangúlag elfogadja azzal, hogy az összes mandátumok, melyek egyeseknek, vagy bizottságoknak az eln. tanács román politikai pártokkal való tárgyalásokra ez ideig adott, megszünteknek tekintetnek és a további politikai magatartás kérdésében a délutáni ülés lesz hivatva állást foglalni.

Elnök az ülést az idő előrehaladott voltára való tekintettel bezárja és annak folytatását du. ¹/₂3 órára tűzi ki.

16. Elnök az ülést du. $\frac{1}{2}$ 3 órakor megnyitván Jakabffy Elemérnek adja meg a felszólalási jogot, ki indítványozza, hogy a nyilvánosság számára a kormánnyal való tárgyalásokról szóló eln. jelentés az abban foglalt 17 pont⁶² kivételével kiadassék.

Kovács Kálmán indítványozza, hogy dr. Gabányi, dr. Gyárfás Elemér, dr. Paál Árpád és dr. Várady Aurél szerkesszék meg és adják ki a mai int. bizottsági ülésről szóló kommunikét.

Sebesi János aggodalmát fejezi ki a tárgyalási anyag közzététele miatt és külön véleményt jelent be.

Teleki Arctur, gr. Joksman Ödön, dr. Roth Hugó, Fogarassy Albert és dr. Bernády György felszólalásaikban a közzététel ellen foglalnak állást és azt kifejezetten politikailag károsnak tartják.

Elnöki tanács⁶³ 42 szavazattal négy ellenében kimondja, hogy az elnöki tanácsnak a kormánnyal való tárgyalásokra vonatkozó jelentése nyilvánosságra nem hozatik.

17. Elnök napirendre tűzi a tárgysorozat legfontosabb pontját, mely a jövőben követendő politikai magatartás kérdésében való állásfoglalásra vonatkozik.

Sándor József részletesen ismerteti a román politikai pártok erőviszonyait és előadja, hogy önálló lista esetén legfeljebb 8 képviselő és 2-3 senator helyre számíthatunk. Ilyen körülmények között, s az új választójogi törvényre való tekintettel célszerűnek látja román politikai párttal való kollaborálást. Erre a legmegfelelőbbnek tartja a Román Nemzeti Pártot még azon esetben is, hogy ha a Parasztpárttal megkötnék a fúziót. Hangsúlyozza, hogy ez esetben is a többi kisebbségi pártokkal az együttműködés szükséges lenne és ezért indítványozza, hogy utasítsa, az int. bizottság az elnöki tanácsot, hogy a Román Nemzeti Párttal, valamint a többi népkisebbségi pártokkal azonnal vegye fel a tárgyalásokat.

Zima Tibor elfogadja Sándor Józsefnek a liberális uralom ellen felhozott súlyos kifogásait, de a kormány, mint a politikai hatalom birtokosa a legsúlyosabb tényező, melynek hatalmát számításán kívül hagyni nem lehet. Indítványozza, hogy a romániai népkisebbségek együttműködésére tétessenek meg a kezdeményező lépések. Addig egyik román politikai párttal se tárgyaljunk, amíg meg nem tudjuk, hogy melyik fogja a választásokat vezetni, melyik fog uralomra jutni. A nemzeti párttal már csak azért sem egyezne meg, mert szerinte bármelyik regati párttól többet várhatunk, mint a nemzetiektől. A politikai helyzet még nem elég érett arra, hogy már ma tudjunk állásfoglalásunk kérdésében határozni. A népkisebbségek felé orientálódunk, s míg a kormányválság kérdése el nem dől, addig más román párttal tárgyalásokat ne kezdünk.

Br. Bornemisza János részletesen indokolja határozati javaslatát, és azt fenntartja.

Dr. Bernády szerint ezen kérdést két részre kell osztani mégpedig a képviselők és senatorok számának megállapítására és azok jelölésére és az ezután követendő politikai magatartás kérdésére. Részletesen ismerteti a választójogi törvényt.

Elfogadja br. Bornemisza határozati javaslatát és indítványozza, hogy az int. bizottság hatalmazza fel az eln. tanácsot a további orientálódásra.

Fogarasy Albert részletesen ismerteti a nagyenyedi közíg. választások történetét és a fellebbezés elutasítását, kéri, hogy a vezetőség hasson oda, hogy a választás megsemmisíttessék.

Dr. Gyárfás Elemér határozati javaslatot nyújt be, hogy ez eln. tanács a tagozati elnökségek véleményének figyelembevételével a képviselő jelöléseket megejthesse és indítványozza, hogy mondja ki az int. bizottság, hogy tisztességes magyar ember más listán, mint a pártvezetőség által jóváhagyottan jelölést nem vállalhat.

Gr. Toldalaghy Mihály a politikai orientálódásra vonatkozóan indítványozza, hogy az eln. tanács az int. bizottságnak még 6 tagjával egészíttessék ki, s ezen bizottság legyen hivatott a további politikai magatartás kérdésében dönteni.

Dr. Deutschek Géza elfogadásra ajánlja gr. Toldalaghy Mihály indítványát.

Dr. György Zsigmond indítványozza, hogy br. Bornemisza János indítványa azzal egészíttessék ki, hogy az eln. tanács elsősorban a kisebbségekkel vegye fel a tárgyalásokat.

Elnöki felvilágosítás után indítványát azonban visszavonja.

Br. Bornemisza János zárszó jogán fenntartja indítványát.

Gyárfás Elemér szintén a zárszó jogán a jelölésekre vonatkozó határozati javaslatát azzal egészíti ki, hogy csak sürgősség esetében döntsön az elnöki tanács, ha elegendő idő áll rendelkezésre az int. bizottság is hívassák össze álláspontjának kifejezésre juttatására.

Intézőbizottság Toldalaghy Mihály indítványát a politikai tárgyalásokra vonatkozóan elveti, br. Bornemisza határozati javaslatát a politikai magatartás kérdésében, valamint Gyárfás Elemérnek önmaga által kiegészített határozati javaslatát a jelölésekre vonatkozóan és a megyei tagozatoknak az alája tartozó járási tagozatokkal való együttműködésre vonatkozóan elfogadja.

18. Ügyvezető bejelenti az újabban alakult magyarpárti tagozatokat.

Örömmel tudomásul vétetik.

19. dr. Deutschek Géza indítványozza, hogy a szervezkedés kérdésében dr. Deutschek, dr. Meskó és dr. Sulyok által beadott javaslatok a következő int. bizottsági ülés elé terjesztessenek.

Elfogadtatik.

20. Dr. Jakabffy Elemér részletes jelentést tesz a telepések ügyében.

A jelentés tudomásul vétetik és dr. Jakabffy Elemér és dr. Tornya Gyulának eredményes nagy munkájukért az int. bizottság jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

21. Ügyvezető ismerteti az unit. püspök szenator jogosultságának kérdését.⁶⁴ Határozati javaslatot olvas fel.

Int. bizottság a határozati javaslatot vita nélkül elfogadja.

22. Ügyvezető ismerteti a megválasztott közs. tanácsosok eskütételének ügyét, határozati javaslatot olvas fel.

Int. bizottság a határozati javaslatot elfogadja.

23. Ügyvezető ismerteti a zilahi Wesselényi kollégium, az aradi róm. kath. főgimnázium és temesvári piarista főgimnáziumok ügyét. Határozati javaslatot olvas fel.

Int. biz. a határozati javaslatot elfogadja.

24. Ügyvezető előadja az eln. tanács javaslatát az orsz. Magyar Párt évi rendes nagygyűlésének kitűzésére.

Int. bizottság felhatalmazza az eln. tanácsot, hogy a nagygyűlés időpontját megfelelő időpontban, de legkésőbb f. év ősz folyamán kitűzze.

25. Ügyvezető határozati javaslatot olvas fel a felekezeti iskolák államsegélyének kiutalása tárgyában.

Int. bizottság a határozati javaslatot elfogadja.

26. Dr. Deutschek Géza indítványozza, hogy a kulturális szakosztály működéséről a jövő int. bizottsági ülésen jelentést tegyen.

Int. bizottság elhatározza, hogy az összes szakbizottságok elnökei átiratilag felkéretnek, hogy negyedévenként a szakosztály működéséről a központi elnökségnek jelentést tenni szíves-kedjenek.

27. Dr. Bernády György indítványozza, hogy napirend előtti indítvány sem vita tárgyává nem tehető, sem szavazás alá nem bocsátható.

Int. bizottság az indítványt elfogadja.

28. br. Bornemisza indítványozza, hogy a magyarságnak a közíg. Választás⁶⁵ alkalmával tanúsított impozáns magatartásáért az elnökség elismerő nyilatkozatot tegyen a tagozatok útján a magyar népnek.

Intézőbizottság az indítványt elfogadja.

29. Sebesi János indítványozza, hogy az új választójogi törvény magyar fordításban mielőbb beszereztessek és az az egyes tagozati vezetőségeknek, megküldessek.

Az indítvány elfogadtatik.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

K. m. f.

Ugron István s. k.

elnök

Dr. Deák Gyula s. k.

főtítkár

jkv.-vezető

Fasc. 1, fol. 123-130, gépelt tisztázat, összefűzött, hátlapján pecsét.